

SYNTHESE | BEVRAGING SECUNDAIRE STAKEHOLDERS

1. SYNTHESE BOVENBOUWACTOREN: DĒMOS, KUNSTENPUNT, CULTUURLOKET, DE AMBRASSADE, FARO EN STEUNPUNT BOVENLOKAAL

VOORAF:

Sectorale en andere intermediaire spelers uit de bovenbouw zijn niet altijd even (diepgaand) vertrouwd met de werking van het steunpunt Socius.

1.1. WERKING VAN HET STEUNPUNT SOCIUS

► Vraaggestuurd / aanbodgericht werken

- Het open aanbod van Socius wordt als sterk gepercipieerd en soms ook gebruikt door andere bovenbouwspelers. De vraaggestuurde werking van Socius is hen minder gekend. (Dēmos)
- Een open ondersteuningsaanbod én vraaggestuurd werken zijn belangrijk. Als steunpunt heb je ook een maatschappelijke opdracht en moet je sectoren durven attenderen op maatschappelijke kwesties. (Kunstenpunt)
- Vraaggestuurd werken is nodig en belangrijk voor de connectie met het werkveld. Maar waar eindigt vraaggestuurd werken? De combinatie van aanbod- en vraaggestuurd werken is rijker dan kiezen voor één van beide vormen. De doelgroep is ook te groot om enkel vraaggestuurd te werken. (Cultuurloket)
- Vraaggericht werken is de basis voor een steunpunt, en is een manier om je achterban aan je te binden. (Steunpunt bovenlokaal)
- Combinatie van vraaggestuurd en aanbodgericht werken is interessant. De impact van vraaggericht werken is vermoedelijk groter. Je moet daar echter wel de middelen voor hebben. (De Ambrassade)
- De combinatie vraaggestuurd / aanbodgericht werken zijn complementaire ondersteuningsvormen maar dagen je als steunpunt wel uit in het maken van keuzes in je tijdsbesteding. (FARO)

De combinatie aanbodgericht werken en vraaggestuurd werken is na te streven. Vraaggestuurd werken, zorgt voor een goede connectie en binding met je werkveld en leidt mogelijk tot meer impact. Vraaggestuurd werken kent echter ook zijn begrenzings: omwille van de omvang van de doelgroep en de haalbaarheid voor een steunpunt.

► De weging van de decretale opdrachten: praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling, zichtbaarheid/communicatie

- Praktijkondersteuning en praktijkontwikkeling wegen zwaarder dan de zichtbaarheidsopdracht. Deze laatste lijkt ook niet makkelijk gezien het gefragmenteerde veld waarvoor je als steunpunt werkt. (Kunstenpunt)
- Praktijkontwikkeling is de belangrijkste opdracht voor een sectoraal steunpunt. Daarmee kan je de tendensen die zich maatschappelijk voordoen capteren en de sector hierin ondersteunen. Socius heeft dus een voortrekkersrol. Praktijkondersteuning volgt daarop. Het is echter niet geheel duidelijk waar praktijkondersteuning voor staat. (Cultuurloket)
- Praktijkondersteuning en -ontwikkeling zijn de belangrijkste opdrachten. Zichtbaar-

heid vloeit voort uit het goed werken van de sector. De diversiteit in de sector maakt het ook moeilijk om te werken aan de zichtbaarheid. (Steunpunt bovenlokaal)

- Praktijkondersteuning en -ontwikkeling zijn de belangrijkste opdrachten. Onder dat laatste mag je ook innovatie, het prikkelen verstaan. Gezien actuele uitdagingen wordt beeldvorming steeds belangrijker. Er is grote nood om de waarde van scw uit te dragen? (De Ambrassade)
- Alle drie de opdrachten zijn even belangrijk. In de realiteit gaat er waarschijnlijk meer aandacht naar praktijkondersteuning. Wat al eens op gespannen voet kan komen te staan met praktijkontwikkeling. (FARO)

Praktijkondersteuning en -ontwikkeling (onder meer je rol als voortrekker opnemen) worden als de belangrijkste opdrachten van een sectoraal steunpunt benoemd. Werken aan zichtbaarheid in mindere mate, ook gezien de diversiteit in het werkveld. Vraag is echter of het werken aan beeldvorming gezien de actuele maatschappelijke context in de toekomst niet belangrijker wordt.

► Sterktes

- Het vormingsaanbod van Socius is heel goed uitgebouwd. De inspanningen m.b.t. e-learning worden geapprecieerd. Op basis van de cijfers kan je stellen dat Socius voor de sector een directe, hands-on meerwaarde is. (Kunstenpunt)
- Socius getuigt van veel professionaliteit. De werking zoals die zichtbaar is, is sterk gericht op opleiding met een sterke oriëntatie op het decreet. (Cultuurloket)
- Socius is een stevige organisatie, sterk in visieontwikkeling, onderzoek, het aanreiken van kaders en vorming. Socius kijkt breed en vooruit, inspireert. Dit is een sterke kant maar heeft ook zijn keerzijde: je wordt soms gepercipieerd als te theoretisch, te overdonderend. (Steunpunt bovenlokaal)
- De cijfers van het aanbod en bereik van Socius zijn indrukwekkend. (De Ambrassade)
- Socius wordt als een zeer degelijke en professionele organisatie ervaren. Socius is misschien wel iets minder zelf aanwezig in het maatschappelijk debat. Sterktes zitten in het zichtbaar maken van de sector, ondersteuning van beleidsplanning, initiatieven rond e-leren en het aanbod inzake communicatie en marketing. (FARO)

Andere ondersteuners uit de bovenbouw percipiëren Socius als een sterke, professionele organisatie met een stevige output en bereik. De werking biedt volgens hen meerwaarde en werkt inspirerend. Eén actor geeft aan dat je wel moet blijven waken over je aanpak om je doelgroep mee te krijgen.

► Doelgroepen van het steunpunt

- De vraag stelt zich of het niet relevant is voor Socius om zijn doelgroep uit te breiden naar bestuursvrijwilligers. (Dēmos)
- Het is opvallend dat Socius zich niet richt op de overheid als doelgroep. Dat is een duidelijke keuze die ook verdedigbaar is. (Kunstenpunt)
- Het is belangrijk je te richten op professionals. Als je ook vrijwilligers zou meenemen, geraak je als steunpunt te diep betrokken in een organisatie. (Cultuurloket)
- De door Socius gekozen doelgroepen zijn de belangrijkste. Voor andere doelgroepen kan je eventueel kijken naar andere spelers. (Steunpunt bovenlokaal)
- De Ambrassade richt zich ook op beleidsmedewerkers en diversiteitsmedewerkers. En stelt zich de vraag of ze zich op termijn ook niet moeten richten op ICT-ondersteu-

- ners. Zijn dit ook geen doelgroepen waar Socius zich best op richt? (De Ambrassade)
- De keuze van de doelgroepen is logisch. Vraag is of ook nieuwe burgerinitiatieven en vrijwilligers tot de doelgroep kunnen of moeten behoren. (FARO)

De gekozen doelgroepen worden als de belangrijkste doelgroepen onderschreven. Er is discussie of het steunpunt zich ook niet best op bestuursvrijwilligers moet richten. Toekomstgericht stelt zich de vraag of het steunpunt zich ook niet moet richten op andere profielen dan de agogisch medewerkers, de leidinggevende of de communicatiemedewerkers.

► Waar de werking van bovenbouwspelers elkaar raakt of overlapt is nog meer synergie mogelijk

- Synergie bijvoorbeeld om gezamenlijke kaders te ontwikkelen en te hanteren. (Dēmos)
- Door meer de doorverwijsfunctie op te nemen naar elkaar. (Dēmos)
- Door gezamenlijk initiatieven te nemen in relatie tot het participatiedecreet. (Dēmos)
- Door samen een coherente aanpak te ontwikkelen ten dienste van de lokale netwerken vrijetijdsparticipatie. (Dēmos)
- Door samen te werken rond onderzoek. (Kunstenpunt)
- De werking van Socius en Cultuurloket overlappen deels. Hoe kunnen we afstemmen? (Cultuurloket)
- De vlotte samenwerking tussen de 2 steunpunten (trendstudie Idea Consult, gezamenlijke initiatieven zoals bijvoorbeeld rond communicatie, ...) zorgt voor kwaliteitsvolle output. (De Ambrassade)
- In de bovenbouwdiscussie werd Socius ervaren als een compagnon de route. In een aantal gevallen heeft Socius ook geïnspireerd. (FARO)

Er is duidelijk nog ruimte om te komen tot meer afstemming en samenwerking. Daar waar het al gebeurt, wordt dit sterk geapprecieerd.

1.2. DE WIJZIGENDE BELEIDSCONTEXT M.B.T. DE BOVENBOUW: VAN EEN STEUNPUNT SOCIAAL-CULTUREEL VOLWASSENENWERK NAAR EEN STEUNPUNT SOCIAAL-CULTUREEL WERK

► De verbreding naar een steunpunt sociaal-cultureel werk

- Het zou goed zijn als Socius ook een ondersteuningsrol zou opnemen t.a.v. het lokale niveau. Daar leven veel vragen en de vroegere ondersteuningsstructuren zijn verdwenen. (Dēmos)
- De naamswijziging is verwarrend. Het schrappen van de notie “volwassenen” doet vermoeden dat “jeugd” erbij genomen wordt maar dat is niet zo. (Kunstenpunt)
- De middelen zullen niet direct volgen, dat maakt zo’n opdrachtuitbreiding moeilijk. (Kunstenpunt)
- Een verbreding naar ondersteuning van het meer informele (naast wat formeel erkend is als sector) zou positief zijn. (Kunstenpunt)
- Is met deze beleidskeuze het sociaal-cultureel werk afgedekt? Waar begint en eindigt het scw? Het is een goede piste terug in te zetten op de ondersteuning van het lokale maar dan moeten daar middelen worden voor voorzien. Als je die keuze maakt als steunpunt kom je deels wel op onbekend terrein. (Cultuurloket)
- Wat is de sector van het scw? Is er voldoende gemeenschappelijkheid in al die subsec-

toren om dus voor de volle breedte te gaan? Kan deze beleidsrichting gevolgd worden als de middelen niet volgen? In ieder geval is er nood aan inspiratie en ondersteuning van het lokaal cultuurwerk. (Steunpunt bovenlokaal)

- Bovenbouwtekeningen gaan steeds meer in de richting van meer generieke ondersteuning wat ten koste gaat van specifieke, doelgerichte ondersteuning. Daar moeten we ons vragen bij stellen. Het ondersteunen van professionals en organisaties is iets anders dan het ondersteunen van een veld. Dat laatste houdt meer beleidswerk in. (De Ambrassade)
- In de erfgoedsector is men altijd vertrokken van een brede werkveldbenadering, dus ruimer dan het erkende. Dit is niet altijd even comfortabel of effectief, maar geeft anderzijds ook veel draagvlak voor de organisatie. Wees je er echter van bewust dat hoe meer je in de breedte moeten werken hoe minder je dat in de diepte kan. En een scherpe afbakening maken van wat sociaal-cultureel werk is, is ook niet eenvoudig. (FARO)

Op zich zou het goed zijn dat er terug een ondersteuningsopdracht wordt opgenomen naar het lokale maar zijn daar de nodige middelen voor?

► De weging van de nieuwe opdrachten

- De weging van de nieuwe opdrachten van de sectorale steunpunten is moeilijk. Praktijkondersteuning en platform lijken de belangrijkste opdrachten. (Kunstenpunt)
- Ook bij de nieuwe opdrachten blijft praktijkontwikkeling de belangrijkste. De toevoeging van de platformfunctie is wel goed. De keuze voor de term beeldvorming is ook beter dan de keuze voor de term zichtbaarheid. (Cultuurloket)
- Beeldvorming is relevant, zeker in relatie tot waardegedreven organisaties. Bij promotie kunnen vragen gesteld worden. We zullen ‘middenveld-breed’ elkaar in die uitdaging moeten vinden. (De Ambrassade)
- Een weging maken in de nieuwe opdrachten van een sectoraal steunpunt is niet makkelijk. Het zwaartepunt blijft toch liggen op praktijkondersteuning en -ontwikkeling alhoewel het werken aan beeldvorming aan belang kan winnen of nodig is.

1.3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

- De door Socius geschetste maatschappelijke ontwikkelingen worden erkend en onderschreven als belangrijk. (Dēmos / Kunstenpunt / FARO)
- Accenten
 - Omgaan met racisme en discriminatie (Dēmos)
 - Digitale kloof (Dēmos)
 - Diversiteit (Kunstenpunt)
 - Het ontstaan van allerlei nieuwe burgerinitiatieven (Kunstenpunt)
- Het verschil stad – platteland lijkt wat ondergesneeuwd in de trends en ontwikkelingen alsook de notie individualisering en het onder druk staan van de democratie. (Cultuurloket)
- Het financieel responsabiliseren van de cultuursector zal niet afnemen in de toekomst. Vermoedelijk zal dit ook leiden tot schaalvergroting in de sector, zeker wat betreft de overheadfunctie in organisaties. De overheid presenteert zich wisselend betrouwbaar als partner voor organisaties. Met de sterke klemtoon op projectmiddelen is het ook moeilijker voor organisaties om zich duurzaam uit te bouwen. (Cultuurloket)
- Wat met het thema eenzaamheid, fragmentering, psychische problemen, burn-out, vervreemding, ... (Steunpunt bovenlokaal)

- De trendstudie met zijn megaontwikkelingen en transitiegebieden zijn nog steeds relevant. Recenter kunnen we niet meer langs de kwestie van polarisering en fake news. We moeten ook beseffen dat er een generatie aankomt die met heel veel twijfels en onzekerheden kampt. (De Ambrassade)

De door Socius onderkende megaontwikkelingen en transities worden onderschreven. Gezien de actualiteit krijgen thema's als het onder druk staan van de democratie, polarisering, fake news ... meer gewicht. Ook het financieel responsabiliseren van organisaties wordt naar voor geschoven. Daarnaast wordt ook aangegeven dat de gevolgen van een aantal maatschappelijke evoluties zorgen voor eenzaamheid, fragmentering, burn-out bij mensen, ... en we ons bewust moeten zijn van een opkomende generatie jongeren met veel twijfels en onzekerheden.

1.4. WAT MOET GEREALISEERD ZIJN TEGEN 2024?

- Agogische werkers nemen meer eigenaarschap op over de organisatie. (Dēmos)
- Ondersteuningsnoden op vlak van lokaal vrijetijdsbeleid zijn ingevuld. (Er is hiervoor betalingsbereidheid bij lokale besturen). (Dēmos)
- Instroom nieuwe initiatieven in het decreet SCVW loopt vlotter, is makkelijker. (Dēmos)
- De verbreding van de scope van het steunpunt moet uitgewerkt worden. (Kunstenpunt)
- Een antwoord op de uitdaging m.b.t. culturele diversiteit. (Kunstenpunt)
- De stem van mensen die uit de boot vallen meenemen in de werking van het steunpunt. (Kunstenpunt)
- Als het sociaal-cultureel werk als leidend wordt gezien in het maatschappelijke. (Cultuurloket)
- Socius moet vooroplopen. Dat kan door bijvoorbeeld terug (of met meer partners) in te zetten op een trendstudie. Daarnaast inzetten op beeldvorming (bijvoorbeeld via een mediacampagne die de waarde van scw in de verf zet). Ten laatste inzetten op een aanbod voor nieuwe profielen. (Pro 2030)
- Inzetten op een verjonging en vervelling van de sector. Daarbij horend ook inzetten op een verkleuring van de sector. (FARO)

2. SYNTHESE BELANGENBEHARTIGER: DE FEDERATIE

» Meerwaarde en betekenis steunpunt Socius

- De door De Federatie georganiseerde bevraging over de bovenbouw in de sector geeft aan dat organisaties uit de sector tevreden zijn over de rolverdeling in de bovenbouw.
- De door De Federatie georganiseerde bevraging over de ondersteuning m.b.t. de visitaties geeft aan dat die organisaties die ondersteuning kregen van het steunpunt globaal tevreden waren.
- De tevredenheid over de vormingen is groot, er zijn weinig diepe bemerkingen daarover.
- Het gevoel leeft dat er een Mattheus- effect is in relatie tot de mogelijkheden van organisaties om op vorming in te tekenen. Met name dan vooral ten aanzien van de kleine organisaties.
- Hoe Socius brede maatschappelijke ontwikkelingen in de samenleving heeft vertaald naar de sector wordt geapprecieerd.
- Er zit spanning op de relatie tussen de belangenbehartiger en het steunpunt en tussen het steunpunt en de organisaties over het opnemen van de beleidsondersteunende rol door het steunpunt.
- Er is ongerustheid in de sector over het beoordelingskader uit het nieuwe decreet. Die ongerustheid heeft betrekking op het niveau (de lat) dat zal gehanteerd worden door de beoordelaars. En legt het steunpunt indirect niet mee een lat via zijn vormingen? Wordt er niet te veel een blauwdruk (ideaal scenario) voorgespiegeld door het steunpunt? Worden inhoud en ook gedeeld met administratie en beoordelaars?

» De realisatie van de kernopdrachten steunpunt van het steunpunt in de voorbije periode

- Socius is sterk gegroeid.
- De koerswijziging m.b.t. de zichtbaarheidsopdracht: niet langer zelf inzetten op het zichtbaar maken van de sector maar het ondersteunen van organisaties in hun zichtbaarheidsinspanningen. Vraag is of het effect daarvan is wat gewenst was. Dit is moeilijk in te schatten.

» De doelgroepen van het steunpunt

- In het kader van het nieuwe decreet had het steunpunt zich ook kunnen richten op bestuurders.

» Het nieuwe beleidskader voor sectorale steunpunten en een verbreding van een steunpunt sociaal-cultureel volwassenenwerk naar een steunpunt sociaal-cultureel werk

- Het nieuwe beleidskader m.b.t. de sectorale steunpunten is niet door iedereen gekend binnen De Federatie.
- Een mogelijke verbreding van de werking van het steunpunt is op zich geen probleem maar zou wel meer middelen veronderstellen. En mag niet ten koste gaan van de ondersteuning van de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.

- De Federatie stelt dat de basisidentiteit van het scw zich situeert bij zelforganisaties van burgers. Civiel initiatief zou het uitgangspunt moeten zijn en in beeld gebracht worden binnen een wijzigende maatschappelijke en politieke context.

» Trends en ontwikkelingen

- Organisaties uit het sociaal-cultureel volwassenenwerk zijn dikwijls betrokken of actor in innovatie in andere beleidsdomeinen. Dit wordt te weinig erkend en zichtbaar gemaakt. Vernieuwing wordt daardoor in het politieke discours buiten de sector geplaatst. Onterecht.

» Welke realisaties verwacht je van het steunpunt tegen 2025?

- De sector een aanvoelen van mede-eigenaarschap geven over haar steunpunt.
- Een duidelijke afbakening ten aanzien van de rol van de administratie.

3. STAKEHOLDERGESPREK MET HET DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA

» Meerwaarde en betekenis Socius

- Socius getuigt van veel expertise over de essentie en kern van het sociaal-cultureel werk en draagt dit ook uit, zowel ten aanzien van het werkveld als het beleid.
- Socius neemt een inspirerende en stimulerende rol op naar het werkveld, vanuit zijn voeling met maatschappelijke veranderingen maar ook door bijvoorbeeld tools en instrumenten aan te reiken.
- Socius neemt ook een belangrijke ondersteunende rol op om het werkveld te begeleiden in het zich verhouden op het nieuwe decreet.
- Socius neemt een belangrijke rol op om werkers en organisaties bijeen te brengen in functie van het delen van expertise.
- Socius heeft een belangrijke rol gespeeld in het beleidstraject van de minister naar een nieuw decreet. De manier waarop het steunpunt dit deed klopte: telkens een menukaart met voor- en nadelen van pistes aanreiken. De keuzes bleven bij de beleidsvoerders.
- De administratie vindt die rol ook evident. Voor de sector was de rol van Socius in deze niet altijd even transparant.

» De kernopdrachten van Socius

- Praktijkontwikkeling en -ondersteuning vormen de belangrijkste opdrachten voor een steunpunt. Het werken aan het stimuleren en versterken van kwaliteit is belangrijk. Het werken aan zichtbaarheid is meer iets van de sector zelf.
- Zeker ook in relatie tot de professionele opleidingen die toch onder druk staan, wordt het steunpunt gezien als "bewakers" van sociaal-culturele professionaliteit."

» Vraaggericht / ondersteuningsaanbod

- Beide vormen van ondersteuning moeten er zijn, in een goed evenwicht. Aanbodgericht werken veronderstelt ook dat je zicht hebt op vragen, noden en behoeften maar via vraaggerichte werking kan je meer op maat werken.
- De aanbodgerichte werking is ook belangrijk voor niet-erkende organisaties.

» De doelgroepenkeuze

- Moet het steunpunt, gezien de decretale wijzigingen, zich ook niet gaan richten op de zakelijke profielen in organisaties en de bestuursvrijwilligers?
- Als goed bestuur steeds belangrijker wordt, hoe kan je dan als steunpunt daar een rol innemen ten aanzien van besturen van organisaties?

» Wijzigende beleidscontext

- De administratie staat positief ten opzichte van het verbredingsscenario voor het

steunpunt. Een verbredingsscenario dat ook al zal volgen uit de decreetwijziging ten aanzien van de sector. Tegelijkertijd stelt zich de vraag naar afbakening en middelen. Er is nood aan een complementaire, collectieve verantwoordelijkheid in de bovenbouw zonder er een eenheidsworst van te willen maken.

- Bij de nieuwe kernopdrachten blijven praktijkondersteuning en -ontwikkeling de belangrijkste. Hier kan eventueel de internationale rol van het steunpunt ingebouwd worden. De opdracht m.b.t. beeldvorming is belangrijk ten aanzien van de overheid en de onderzoekswereld, niet ten aanzien van het brede publiek.

► Trends en evoluties

- De opkomst van populisme. De verrechtsing en polarisatie. En het gevaar dat daaruit voortvloeit voor de democratie.
- Het wijzigende middenveld: het nieuwe initiatief van onderuit, het bestaande professionele middenveld dat te weinig voeling heeft met de basis en wat daar leeft, niet genoeg vertaalt. Het vraagstuk van de rol van het middenveld en hoe dit hard kan gemaakt worden.

► Verwachtingen

- Maak de sector sterker in zijn rollen en functies.
- Zorg dat de sector tevreden blijft over het steunpunt.